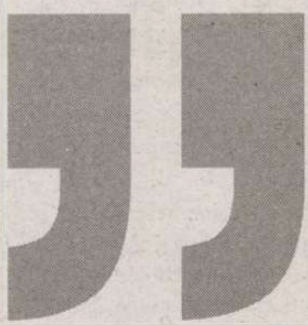

SZAKÁCS ÁRPÁD

A magyar igazságszolgáltatás történetében példátlan esetnek számít, hogy nemzetközi fórum elé került a hazai bíróságok helyzete. Ön szerint mi vezetett a Nemzetközi Bírói Egyesület európai szekciójának vizsgálatához?

– A magyar bírósági szervezeti törvény elméletileg a legjobb, amit ismerek. De természetesen ez a rendszer is csak akkor tudja betölteni a szerepét, ha az anyagi garanciák is megvannak hozzá. A magyar modell a bírósági önigazgatásra épülő rendszer. Ha a hatalmi ágak megoszlásának elméletét nézzük, akkor ez az ideális elképzelés. De az önigazgató rendszer kielégítő működéséhez az anyagi eszközöket is biztosítani kell. Egy magyar bírósági elnöknek sokkal több lehetősége van, több mindent megtehet, mint például osztrák kollégája. Ez a lehetősége szűkül, ha nincs meg a megfelelő anyagi háttér. Én ebben látom a magyar igazságszolgáltatás problémáját. Ez vezetett ahhoz a különleges helyzethez, hogy az NBE vizsgálatot kénytelen folytatni a magyar bíróságok helyzetéről.

– Az NBE eddig több kelet-közép-európai bíróság helyzetét elemezte. Hogyan folyik egy ilyen eljárás?

– Megkísérélünk tárgyalásokat folytatni a kormánnyal, az igazságügy-miniszterrel és a parlamenttel. Ha ez nem működik, vagy valamiért ez a párbeszéd nem jön létre, akkor az Európa Tanácshoz (ET) is fordulhatunk. Ezenkívül felhívjuk a figyelmet, hogy az NBE tíz évvel ezelőtt az ET miniszteri bizottsága előtt tett egy ajánlást arra vonatkozóan, hogy minden kormány köteles megadni az igazságszolgáltatás működéséhez szükséges anyagi eszközöket. Ezt az akkori magyar igazságügy-miniszterhez hasonlóan minden részt vevő állam minisztere aláírta.

– Mennyire rendeződtek a problémák az adott országokban?

– Nem feltétlenül és nem mindig csak a mi hatásunkra, de tárgyalásokkal sokat elértünk. Összességében elmondható: a vizsgálat után a bíróságok jobb helyzetbe kerültek. A térségben kiemelném a szlovák igazságszolgáltatást, ugyanis itt figyelhető meg a legpozitívabb változás.

– Akkor reménykedhetnek abban a magyar bírák, hogy anyagi juttatásukra kedvező hatással lesz az NBE vizsgálata?

– Ezt mi közvetlenül nem tudjuk befolyásolni, de támogatjuk az ügyet. Természetesen a magyar bírói karnak is lépéseket kell tennie ezért, különösen a Magyar Bírói Egyesületnek van ebben nagy szerepe. Meggyőződésem, hogy egy erős bírói egyesület képviseli a legjobban a bírák érdekeit, és az tud a legtöbb eredményt elérni.

– Az eljárások során hasonló problémákat észlelnek, netán minden ország igazságszolgáltatása sajátos nehézségekkel küzd?

– Általában eltérő helyzetekkel találkozunk. A rendszerváltozás után a volt kelet-közép-európai országoknál gyakorlatilag mindenhol a jogszabályi környezettel voltak a gondok. Ezekben az esetekben azt mondtuk: a jogi háttérrel kell először megteremteni ahhoz, hogy változzon a helyzet. Ebből a szempontból a mostani vizsgálat különbözik a korábbiaktól: Magyarországon adott a jogi háttér, így arra kell felhívni a figyelmet, hogy a rendszer működéséhez hozzárendeljük az anyagi javakat. Megpróbáljuk tudatosítani: manapság a jogállam pénzbe kerül.

– Magyarországon mit vár a vizsgálatról?

– Egy olyan államban, ahol a parlament és a végrehajtó hatalom elismeri e rendszer működőképességét, ott tárgyalások útján meg lehet találni a megoldást. Most, amikor Magyarország EU-tagga válik, a magyar kormánynak is érdeke, hogy a belépéskor az igazságszolgáltatás is példakép legyen. Ezen a téren a magyarok mintául szolgálhatnak más belépni szándékozó államoknak. Fogalmazhatnék úgy is, hogy Magyarországnak arra kell törekednie, hogy az igazságszolgáltatásban is az első hegedűs szerepét játssza.

– Mikor készül el a jelentés a magyarországi helyzetről?

FOTÓ: BURGER ZSOLT

Mennyibe kerül a jogállam?

Günter Woratsch a bürokratikus útvesztőkről, a politikai függetlenségről és arról, miért folytatnak vizsgálatot a magyar bíróságok helyzetéről

Magyarországnak arra kell törekednie, hogy az uniós csatlakozással az igazságszolgáltatás területén is példát mutasson más belépni szándékozó államoknak – nyilatkozta lapunknak Günter Woratsch, a Bécsi Tartományi Büntetőbíróság elnöke, a Nemzetközi Bírói Egyesület (NBE) tiszteletbeli elnöke. A magyar igazságszolgáltatás legnagyobb problémáját abban látja, hogy nincs meg a szükséges anyagi háttér a bíróságok működéséhez.

– Az NBE európai szekciójának októberi, Bécsben sorra kerülő ülésére készül el a vizsgálóbizottság jelentése.

– Európában jelenleg van-e olyan ország, amelynek az igazságszolgáltatása az NBE megkülönböztetett figyelmét bírja?

– Az olasz igazságszolgáltatásban problémák mutatkoznak. Jelenleg folyamatos kapcsolatban vagyunk az olasz bírakkal, mivel Berlusconi kormányfő megpróbálja befolyásolni az igazságszolgáltatást. Ezek a gondok Berlusconi korrupciógyanus ügyeivel vannak kapcsolatban. Itt már vizsgáltunk volna, de az olasz kollégák azt mondták, várjunk még egy kicsit.

– Nyugat-európai viszonylatban milyenek tartja az osztrák bírák helyzetét?

– Alapvetően jónak mondható. Fizetés, nyugdíj tekintetében az osztrák bírók nem állnak rosszul az európai átlaghoz képest, de például egy svájci bíró sokkal többet keres, mint osztrák kollégája.

– A magyar bírák nyugdíjba vonulásukkor a fizetésük harminc százalékát kapják meg, mindez jelentősen befolyásolja anyagi helyzetüket. Ausztriában milyen ez az arány?

– Ha valaki ledolgozza a szolgálati idejét, és 65 éves korában megy nyugdíjba, akkor az utolsó tíz év aktív bérének 80 százalékát kapja. De valójában a nyugdíja ugyanannyi lesz, mint a fizetése, mivel azt nem terheli adó.

– Ez milyen összeget jelent például egy megyei bírósági bíró esetében?

– Nettóban ez körülbelül 4000 euró (egy-

millió forint).

– Mennyi egy kezdő osztrák bíró fizetése?

– Nettóban 2877 euró (750 ezer forint). A Legfelsőbb Bíróság elnökének 8000 euró (kétfélmillió forint) a fizetése.

– A magyar bírói fizetéseket jelentősen csökkenti, hogy magas, 40-50 százalékos adósávba vannak besorolva. Önöknél milyen a bírói fizetések adóztatása?

– Nálunk kedvezőbb az adórendszer, jelenleg húsz-harminc százalék között van az adósáv.

– Mekkora érdekérvényesítő lehetőségük van az osztrák bíráknak?

– Van egy erős érdekképviseletük, ez az Osztrák Bírói Egyesület, amely szerintem a világon a legjobban szervezett. A bírói karnak több mint a 90 százaléka tagja az egyesületnek. Ugyanakkor a bírósági fogalmazók, a nyugdíjas bírók is tagjai a szervezetnek, így az jobban tudja képviselni az ő érdekeit is.

– Milyen a viszony az igazságügy-miniszter és a bírói egyesület között?

– Folyamatos harcról beszélhetünk. Ez már évtizedek óta így megy, hol erősebb, hol gyengébb, de a jelenlegi igazságügy-miniszterrel különösen kemény csatározások folynak.

– Mi áll ezeknek a konfliktusoknak a hátterében?

– Ennek politikai elemei vannak. Az osztrák bírói kar és a bírói egyesület teljesen politikamentes szervezet. A jelenlegi osztrák igazságügy-miniszter – ellentétben elődei-

vel – pártpolitikus. Amint a bírói kar mond vagy észrevételez valamit, ő rögtön azt próbálja ráncsítani, hogy megpróbáljuk pártpolitikailag befolyásolni, vagy hogy pártpolitikája miatt támadjuk. Húsz évvel ezelőtt például annyira elmergésedett a helyzet az osztrák bírói kar és az igazságügy-miniszter között, hogy egynapos sztrájkot szerveztek a bírák.

– Jelenleg is sztrájkolhatnak a bírák?

– Ez egy vitatott kérdés. A sztrájk kifejezetten nem tilos. A törvény azt mondja, hogy nem lehet. De annak idején a bírók azt mondták: sztrájkolunk. Én személyesen el-elené vagyok, annak ellenére, hogy korábban én szerveztem a megmozdulást. Akkor vezetője voltam a bírói egyesületnek, és arról volt szó, hogy az osztrák kormány csökkenteni akarta a bírák béreit. Erre azt mondtuk, hogy ez a bírói függetlenség megcsorbítása. A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy az osztrák bírók autóbusszokkal Bécsbe utaztak az igazságügyi minisztérium elé, protestáló gyűlést tartottak, és ennek hatására a kormány elállt eredeti szándékától.

– Tehát vehetjük úgy, hogy tilos, de hasznos a sztrájk?

– Így van! Akkor, abban a helyzetben ez szükséges volt. Azóta a kormányzat sokkal óvatosabb, és remélem, hogy a mostani igazságügy-miniszter is ugyanígy tesz.

– Bíró lehet-e párt tagja?

– A jelenlegi szabályozások megengedik ezt.

– Gyakorlat-e az ellentmondó ítéletek?

– Nem mondható. Nálunk is születnek ilyen ítéletek, de általában nem az ügyek tárgya miatt kerülnek reflektorfénybe, hanem adott esetben az ügyvéd személye miatt, aki eljár az ügyben.

– A társadalmat mennyire foglalkoztatják ezek az ügyek?

– Ami legutóbb nagy visszhangot váltott ki, hogy Salzburgban elítéltek valakit gyilkossáért, és most egy perújrafelvétel kapcsán ártatlannak mondták ki. Nyilvánvaló, hogy kártérítést fog kapni az illető. De ez a bírákat nem érinti, mivel annak idején esküdtszék döntött arról, hogy bűnös, és most az esküdtszék mentette fel.

– Milyen napjainkban a bírák társadalmi megtétele?

– A bírák elismertsége magas. Nemrég volt egy ilyen felmérés, amelyben elsőként voltak az orvosok, másodikok a bírák. Legutolsó helyre kerültek az ügyvédek, és az utolsó előttiek az újságírók voltak.

– Milyen hatással volt a bíróságokra, az igazságszolgáltatásra Ausztria uniós csatlakozása?

– A csatlakozás a bíráskodásra, a bíróságokra semmilyen direkt hatást nem gyakorolt. A polgári jogalkalmazás területén minimális változások voltak, hiszen az európai bíróságok döntéseinek sokkal inkább polgári vetületei vannak. A büntügyi együttműködésben viszont sokkal jobb lett az összhang, de sajnos még mindig nem jó. Nem is annyira a politikusok, mint inkább a minisztériumokban dolgozó szakemberek azok, akik néha akadályozzák az eredményesebb munkát. A bürokratikus útvesztőkben elveszik az együttműködés lényege. Érdekes, de a gyakorlatban már tapasztaltam, hogy a büntügyi együttműködés Magyarországgal jobb, mint például a franciákkal vagy a belgákkal, akik ugyebár uniós tagok.

– A magyar bíróságok évek óta jelentős ügyhátralékkal dolgoznak, nagy a bírók leterheltsége. Ausztriában ezen a téren mi a tapasztalat az igazságszolgáltatásban?

– Még mindig rövidnek mondhatók az eljárási határidők, de a leterheltség fokozatosan növekszik. A bevezetett takarékosági intézkedések miatt egyre kevesebb bírót neveznek ki. Ez azzal jár, hogy az eljárási határidők növekednek.

– Mit tart az osztrák bíróságok legnagyobb problémájának?

– A bírák jogállásáról szóló törvény európai viszonylatban nem a legjobb. Az osztrák bírók nagyban függenek az igazságügyi minisztériumtól. Természetesen a miniszter nem szólhat bele az ítélezésbe, de a tárca vezetője egy személyben felelős az anyagi javak elosztásának. Itt nem a bírói fizetésekről van szó, mivel az törvényben szabályozott, hanem például arról, hogy hány státus lehet egy bíróságon, milyen segédhivatalt kaphat egy bíró stb. Ha a szerkezetet nézzük magyar összehasonlításban, akkor tény: ezen a téren Ausztria fejlettségre szorult. A magyar rendszer véleményem szerint sokkal fejlettebb, jogállamibb ebből a szempontból. Mindig neheztem rám az osztrák igazságügy-miniszter, amikor példaként hozom fel a magyar modellt, hogy nézze meg, mennyivel jobb, mint az osztrák rendszer.

VIZSGÁLJÁK A MAGYAR BÍRÓSÁGOKAT. Augusztus 24-én érkezik Magyarországra a Nemzetközi Bírói Egyesület (NBE) európai szekciójának küldöttsége, hogy megvizsgálja a magyar bíróságok helyzetét. A litván bíró vezette delegáció hétfőn találkozik Bárándy Péter igazságügy-miniszterrel és Lomnici Zoltán legfelsőbb bírósági elnökkel. Másnap a táblabíróságok elnökeivel és a megyei bíróságok vezetőivel egyeztetet a küldöttség.